

**CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
A REPUBLICII MOLDOVA**

**THE SUPREME COURT OF JUSTICE
OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA**

mun. Chișinău, str. P. Rareș, nr.18,
Republica Moldova, MD-2005,
tel./fax:(+ 373 22) 218768
e-mail: info@csj.md

Chișinău, P. Rareș, 18 street,
Republic of Moldova, MD-2005,
tel./fax:(+373 22) 218768
e-mail: info@csj.md

Nr. 3-7/23 din 10.02.2023

**Dnei Domnica Manole
Președintele Curții Constituționale a RM**

Prin prezenta, în baza încheierii Completului de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor din 10 februarie 2023, Vă remitem sesizarea reprezentantului reclamantei Ecaterina Buzu, avocatul Petru Balan, în vederea examinării constituționalității sintagmei „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din art. 14 alin. (8) lit. b) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

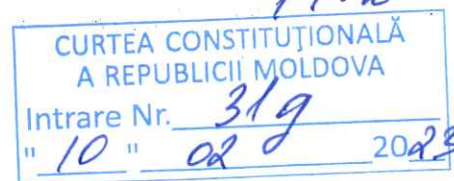
Anexă: copia încheierii din 10 februarie 2023 pe 5 pagini, sesizarea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate pe 22 pagini.

Cu respect,

**Președintele interimar al
Curții Supreme de Justiție a RM**

Vladimir Timofti

Ex: T.Bradu

Sesizare privind excepția de neconstituționalitate
a unor prevederi din Legea nr.26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri
aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de
autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor

A. Autorii excepției de neconstituționalitate¹

A.1. Persoană fizică

Petru Balan

MD 2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare nr. 202 et. 5

Telefon 069677007, e-mail: bpetru@gmail.com

¹ Aici, autorul excepției de neconstituționalitate va alege rubrica relevantă, ștergându-le pe celelalte.

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun²

1. Pe rolul Curții Supreme de Justiție se află pentru examinare în fond cauza de contencios administrativ la cererea reclamantei privind anularea Deciziei nr. 10 din 4 ianuarie 2023 cu privire la candidatura Ecaterinei Buzu, candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatei Ecaterina Buzu de către Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor. Cauza de contencios administrativ este examinată de completul de judecători format din: președinte – Vladimir Timofti, judecători: Ala Cobăneanu (judecător-raportor) și Svetlana Filincova – membru al completului.

2. Rezumatul cauzei de contencios administrativ este următorul. Dna Ecaterina Buzu (în continuare – reclamanta) este judecătoare la Judecătoria Orhei și a candidat la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii (în continuare – C.S.M.). Din aceste considerente reclamanta a fost supusă procedurii de evaluare a candidaților la funcția de membru în organul de administrare judecătorească, evaluare care a fost efectuată de către Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor (în continuare – Comisia de evaluare).

Procedura de evaluare în privința reclamantei a început la data de 6 aprilie 2022, atunci când C.S.M. a transmis Comisiei de evaluare lista candidaților la funcția de membru în C.S.M.

La 21 iunie 2022, Comisia a trimis reclamantei un chestionar privind integritatea etică pentru a fi completat în mod voluntar și returnat Comisiei până la 5 iulie 2022. Reclamanta a solicitat să trimită chestionarul mai târziu și Comisia a prelungit termenul până la 11 iulie 2022. Reclamanta s-a conformat și a trimis Comisiei chestionarul completat la 11 iulie 2022.

La 18 iulie 2022, reclamanta a prezentat Comisiei de evaluare declarația de avere și interese personale pentru ultimii 5 ani, care a fost solicitată de Comisie.

La 12 septembrie 2022, Comisia a trimis reclamantei o solicitare de clarificare a informațiilor, care conținea 7 întrebări, inclusiv 20 subîntrebări și 8 solicitări adiționale de documente. Reclamanta a răspuns în termenul solicitat - 16 septembrie 2022, la toate întrebările și a furnizat informațiile și documentele solicitate.

La 4 octombrie 2022, Comisia a trimis a doua rundă de întrebări, ce conținea 4 întrebări și 7 subîntrebări și 1 solicitare documentară adițională, pentru a elucida

² Această parte a formularului trebuie să conțină un rezumat al informațiilor pertinente referitoare la cauza dedusă judecării instanței de drept comun, i.e. instanței în fața căreia sau de care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate

unele aspecte care au apărut în cadrul evaluării. Reclamanta a răspuns în termenul solicitat - 6 octombrie 2022, la toate întrebările.

La 18 octombrie 2022, Comisia a trimis a treia rundă de întrebări, ce conținea 5 întrebări și 8 subîntrebări și 2 solicitări de documente adiționale, pentru a elucida unele aspecte care au apărut în cadrul evaluării. Reclamanta a răspuns în termenul solicitat - 21 octombrie 2022, la toate întrebările.

La 7 noiembrie 2022, Comisia a trimis a patra rundă de întrebări, care conținea 2 întrebări și 4 subîntrebări și 1 solicitare documentară adițională, pentru a elucida unele aspecte care au apărut în cadrul evaluării. Reclamanta a răspuns în termenul solicitat - 9 noiembrie 2022, la toate întrebările.

La 2 decembrie 2022, reclamanta a participat la audieri în ședință publică a Comisiei de evaluare, anunțându-se după încheierea ei, deliberarea (înregistrarea video poate fi consultată pe pagina web a Comisiei: www.vetting.md la rubrica 'Transparență sau pe canalul de Youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=MkXLiSIYni4>).

La 8 decembrie 2022, Comisia a trimis a cincea rundă de întrebări, care conținea 1 întrebare, inclusiv 2 subîntrebări, pentru a elucida unele aspecte care au apărut în cadrul evaluării. Reclamanta a răspuns în termenul solicitat - 12 decembrie 2022 la toate întrebările.

La 23 ianuarie 2023, ora 1413, reclamantei a fost remisă prin e-mail (ecab@mail.ru) de la secretariatul Comisiei de evaluare (secretariat@vettingmd.com) Decizia Comisiei Pre-Vetting", care a fost recepționată și confirmată recepționare la 23 ianuarie 2023, ora 2203.

Mesajul avea următorul conținut:

"Stimată doamnă Ecaterina Buzu,

Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor (în continuare- Comisia) Vă expediază Decizia nr. 10 din 4 ianuarie 2023 cu privire la candidatura Ecaterinei BUZU, Candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii, pe care o puteți găsi anexată în limbile engleză și română. Vă informăm că limba de lucru a Comisiei e limba engleză, iar deciziile se traduc în română.

Decizia Comisiei va fi transmisă Consiliului Superior al Magistraturii, iar informația privind rezultatul evaluării va fi publicată pe pagina web a Comisiei, în conformitate cu art. 13 alin. (7) din Legea nr. 26/2022.

Rugăm să confirmați recepționarea mesajului.

Cu considerație,

Elena Prohnițchi, Șef al Secretariatului Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor”.

La acest e-mail erau anexate două documente: Decizia nr. 10 din 4 ianuarie 2023 cu privire la candidatura Ecaterinei BUZU, Candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii, în două limbi: limba română și limba engleză.

Astfel, conform Deciziei nr. 10 din 4 ianuarie 2023 cu privire la candidatura Ecaterina Buzu, candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii” s-a adoptat următoarea decizie: ” În temeiul art. 8 alin. (1), alin. (2) lit. a) și c), alin. (4) lit. a) și b) și alin. (5) lit. b), c) și d) și art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022, Comisia a hotărât că candidata nu întrunește criteriile de integritate deoarece au fost constatate dubii serioase cu privire la conformitatea candidatei cu criteriile de integritate etică și financiară și, prin urmare, nu promovează evaluarea.

(...) Această decizie a fost adoptată în unanimitate de toți membrii participanți ai Comisiei, cu excepția faptului că membrul Comisiei Vitalie MIRON nu consideră că candidata nu a promovat evaluarea la Problema 2, Folosința apartamentului fără plata chiriei în perioada 2004-2018. (...)”.

După evaluarea reclamantei, Parlamentul a adoptat Legea pentru modificarea Legii nr.26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 354 din 22 decembrie 2022 prin care a operat modificări esențiale în procedura de contestare a deciziilor emise de Comisia de evaluare. Astfel, pct. 5 din Legea nr. 354 din 22 decembrie 2022 avea următorul conținut: „5. La articolul 14 alineatul (8) litera b), după cuvântul „contestare” se introduce textul „ , dacă constată **existența unor circumstanțe** care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat,”.

Legea nr. 354 din 22 decembrie 2022 a intrat în vigoare la 27 decembrie 2022, fiind publicată în Monitorul Oficial nr.431-434/796.

În așa mod, după modificări și completări, art. 14 alin. (8) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 are următorul conținut: „(8) La examinarea cererii de contestare a deciziei Comisiei de evaluare, completul de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție poate adopta una dintre următoarele decizii:

a) respingerea cererii de contestare;

b) admiterea cererii de contestare, dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat, și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare”.

Comunic Înaltei Curți faptul că aceste **modificări** au fost operate **după ce reclamanta a fost evaluată și după ce procesul de evaluare a fost încheiat** în privința a cel puțin 2/3 din candidați.

Astfel, "regulile jocului" au fost modificate după ce (evaluarea) jocul a fost finalizat. Or, preeminența și previzibilitatea presupun cunoașterea *ante* și nu *post factum* a regulilor aplicabile.

Prin completările și modificările operate la Legea nr. 26 din 10 martie 2022 prin Legea nr. 354 din 22 decembrie 2022 s-a **îngustat** semnificativ limitele controlului judecătoresc asupra deciziilor Comisiei de evaluare, fapt care a dus la **limitarea semnificativă a dreptului de acces liber la justiție**.

C. Obiectul sesizării³

Obiectul prezentei sesizări îl constituie următoarele texte:

1. Sintagmele „grav, reprobabile și inexplicabile” de la art.8 alin. (2) lit. a), precum și sintagma „în ultimii 15 ani” de la art.8 alin. (4) lit. b) și textul „ori a persoanelor specificate la art.2 alin.(2)” de la art.8 alin. (5) lit. c) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022.

2. Sintagma „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din dispoziția art. 14 alin. (8) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022.

Prevederile contestate din art. 8 din Legea nr. 26 din 10.03.2022 au următorul conținut:

(2) Se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate etică dacă:

a) nu a încălcat **grav** regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni **reprobabile**, care ar fi **inexplicabile** din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial;

(4) Se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate financiară dacă:

b) Comisia de evaluare constată că averea dobândită de către candidat în **ultimii 15 ani** corespunde veniturilor declarate.

(5) Pentru evaluarea integrității financiare a candidatului, Comisia de evaluare verifică:

c) modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia candidatului **ori a persoanelor specificate la art.2 alin.(2)**, precum și cheltuielile legate de întreținerea acestor bunuri;

d) sursele de venit ale candidatului și, după caz, ale persoanelor specificate la art.2 alin.(2);

Art. 14 alin. (8) din Legea nr. 26 din 10.03.2022 are următorul conținut: ”(8) La examinarea cererii de contestare a deciziei Comisiei de evaluare, completul de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție poate adopta una dintre următoarele decizii:

a) respingerea cererii de contestare;

³ În această parte a formularului se vor menționa prevederile contestate în fața Curții Constituționale, potrivit competenței sale *ratione materiae*. Aceste prevederi trebuie să fie aplicabile la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

b) admiterea cererii de contestare, **dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat**, și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare”.

În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a prevederilor citate din Legea nr. 100 din 26 mai 2016, ține de competența *ratione materiae* a Curții Constituționale.

De asemenea, menționăm că prevederile contestate **nu au făcut anterior obiect** al controlului de constituționalitate.

În vederea motivării prezentei sesizări, vom formula deopotrivă critici de neconstituționalitate intrinsecă.

Textul „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din art. 14 alin. (8) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 va fi contestat prin raportare la critici de natură substanțială.

De asemenea, în prezenta sesizare, așa după cum este expus mai jos, autorul evidențiază limitarea dreptului persoanei la un recurs efectiv în fața unei instanțe judecătorești și dreptul la protecția judecătorească efectivă împotriva unui posibil arbitrar administrativ.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție⁴

Cu privire la sintagmele „grav, reprobabile și inexplicabile” de la art.8 alin. (2) lit. a), precum și sintagma „în ultimii 15 ani” de la art.8 alin. (4) lit. b) și textul „ori a persoanelor specificate la art.2 alin.(2)” de la art.8 alin. (5) lit. c) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022, este incident articolul 23 din Constituție, potrivit căruia „(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative” și articolul 39 din Constituție, care consacră dreptul cetățenilor Republicii Moldova de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, precum și prin reprezentanții lor.

Cu privire la textul „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din art. 14 alin. (8) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 sînt incidente următoarele articole din Constituția Republicii Moldova: Articolul 1 alineat (2) potrivit căruia „Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate”.

Articolul 4 din Constituție potrivit căruia „(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. (2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale”.

Articolul 20 din Constituție potrivit căruia „(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. (2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție”.

Articolul 23 alineat (2) din Constituție potrivit căruia „(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative”.

Articolul 26 alineatele (1) și (2) din Constituție potrivit cărora „(1) Dreptul la apărare este garantat. (2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

⁴ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta de ce consideră aplicabil unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție, adică va argumenta dacă există o ingerință în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție.

Articolul 39 din Constituție potrivit căruia: Cetățenii Republicii Moldova au dreptul de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, precum și prin reprezentanții lor.

Articolul 54 din Constituție potrivit căruia: În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

E. Argumentarea pretensei încălcări a unui sau a mai multor drepturi garantate de Constituție⁵

În opinia autorului sesizării, modificările operate la art. 14 alin. (8) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022, vizează în mod direct **dreptul de acces liber la justiție** al reclamantei prin faptul că îngustează limitele controlului judecătoresc asupra legalității deciziilor Comisiei de evaluare.

Așa după cum rezultă din jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului „Dreptul la instanță”, la fel ca și dreptul de acces la justiție, nu are un caracter absolut: drepturile pot da naștere la limitări, dar nu pot restricționa accesul liber al unui individ într-un mod sau până la un punct astfel încât dreptul să fie afectat în însăși esența sa: [*Philis împotriva Greciei* (nr. 1), pct. 59; *De Geouffre de la Pradelle împotriva Franței*, pct. 28; *Stanev împotriva Bulgariei* (MC), pct. 229; *Baka împotriva Ungariei* (MC), pct. 120; *Naït-Liman împotriva Elveției* (MC), pct. 114).

La fel, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, orice restrângere/limitare a drepturilor trebuie să corespundă exigențelor regulii ”triplului test”, și anume: limitarea trebuie să fie prevăzută de lege; protejează un interes legitim; să fie necesară într-o societate democratică.

În particular, în cazul în care accesul la instanță este restricționat prin lege sau în fapt, Curtea Europeană a Drepturilor Omului examinează dacă restricția atinge fondul dreptului și, în special, dacă urmărește un scop legitim și dacă există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul vizat: *Ashingdane împotriva Regatului Unit*, pct. 57. În ceea ce privește caracterul proporțional al limitării, întinderea marjei de apreciere acordate statului poate depinde în special de dreptul internațional relevant în materie [*Naït-Liman împotriva Elveției* (MC), pct. 173-174].

În opinia autorului sesizării, prin modificările operate la art. 14 alin. (8) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022, legiuitorul a limitat dreptul de acces liber la justiție al reclamantului până la un punct în care dreptul de acces liber la justiție a acestuia a fost afectat în însăși esența sa.

Limitările aduse prin textul legislativ a cărui constituționalitate se contestă, nu „sînt prevăzute de lege” și nu urmăresc un „obiectiv legitim” prevăzut de Constituție.

⁵ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta, după caz, de ce consideră că îi este încălcat unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție. Este recomandabil ca acesta să urmeze, în argumentarea sa, următorii pași: (1) dacă ingerința în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție este prevăzută de lege; în caz afirmativ, (2) dacă ingerința urmărește realizarea unui scop legitim permis de Constituție; în caz afirmativ, (3) dacă există o legătură rațională între ingerința și scopul legitim urmărit; în caz afirmativ, (4) dacă ar putea fi instituite alte măsuri legislative la fel de eficiente și mai puțin intruzive pentru dreptul/drepturile fundamentale în discuție; în caz afirmativ, (5) dacă ingerința este proporțională cu scopul legitim urmărit.

Autorul sesizării pretinde că limitările aduse dreptului de acces liber la justiție al reclamantului **nu respectă condiția ca limitarea să fie „prevăzută de lege”**, deoarece orice restrângerea poate fi impusă doar printr-o lege, dispozițiile căreia trebuie să fie **accesibile și clare**, iar redactarea acestora să corespundă cu normele imperative din Constituție. La caz, normele contestate nu respectă criteriile de „accesibilitate și claritate”, precum și disonează cu principiile și normele tehnicii legislative, motiv pentru care contravin articolului 23 din Constituție.

Expresia „prevăzută de lege” presupune, între altele, ca legea să întrunească standardul calității, i. e. aceasta trebuie să fie accesibilă și previzibilă (*Rohlena v. Cehia*, [MC], 27 ianuarie 2015, § 50; *Vasiliauskas v. Lituania* [MC], 20 octombrie 2015, § 154; *Koprivnikar v. Slovenia*, 24 ianuarie 2017, § 48). De altfel, și articolul 23 alin.(2) din Constituție implică adoptarea de către legislator a unor legi accesibile și previzibile. Condiția accesibilității presupune ca textele de lege să poată fi cunoscute din start de către destinatari. Orice persoană trebuie să poată să dispună de informații privind normele juridice aplicabile într-un caz concret (*Khlyustov v. Rusia*, 11 iulie 2013, § 68). Accesibilitatea legii are în vedere aducerea la cunoștința publică a actelor normative și intrarea în vigoare a acestora, care se realizează în baza articolului 76 din Constituție, legea publicându-se în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. La rândul ei, condiția previzibilității este îndeplinită atunci când justițiabilul poate cunoaște, din chiar textul normei juridice pertinente, iar la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe sau cu ajutorul unor juriști profesioniști, care sunt acțiunile și omisiunile ce-i pot angaja răspunderea penală și care este pedeapsa care îi poate fi aplicată, în cazul încălcării unei norme (*Koprivnikar v. Slovenia*, 24 ianuarie 2017, § 47). Totuși, Curtea Europeană a menționat că, deși certitudinea este dezirabilă, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă (*Del Rio Prada v. Spania* [MC], 21 octombrie 2013, § § 92, 93). Nevoia de a evita rigiditatea excesivă și de a ține pasul cu circumstanțele schimbătoare presupune exprimarea unor legi în termeni care sunt, într-o mai mare sau mai mică măsură, vagi, iar interpretarea și aplicarea unor asemenea reglementări depinde de practică (*Kokkinakis v. Greece*, 25 mai 1993, § 40). Pe de altă parte, utilizarea unor concepte și a unor criterii prea vagi în interpretarea unei prevederi legislative conduce la incompatibilitatea acesteia cu cerințele clarității și previzibilității, în privința efectelor sale (*Liivik v. Estonia*, 25 iunie 2009, § § 96–104).

Limitările aduse dreptului de acces liber la justiție al reclamantei nu urmăresc un obiectiv legitim prevăzut de Constituție. Astfel, obiectiv legitim permis de Constituție și care vizează dreptul de acces liber este dreptul la o satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Satisfacția efectivă din partea instanțelor judecătorești, poate fi obținută doar prin acordarea ultimelor a tuturor

pîrghiilor necesare de verificare a legalității actelor care violează drepturile, libertățile și interesele legitime ale justițiabililor. Îngustarea nejustificată și exagerată a cîmpului de verificare și a competențelor instanțelor judecătorești de verificare a legalității actelor administrative, limitează efectivitatea instanțelor judecătorești și limitează nejustificat dreptul la o satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești, fapt care este contrar Constituției.

La fel, limitarea drepturilor reclamantei de acces liber la justiție și la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești, operate prin modificările contestate din punct de vedere constituțional nu au urmărit un scop legitim cum ar scopul bunei administrări a justiției sau un alt scop legitim.

Dimpotrivă, reglementarea în cauză împiedică reclamanta în calitate de justițiabil să se prevaleze **de o cale de atac disponibilă** [*Miragall Escolano și alții împotriva Spaniei*, pct. 36; *Zvolský și Zvolská împotriva Republicii Cehe*, pct. 51)

Mai mult din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului deducem că un „obiectiv legitim” care vizează dreptul de acces la instanță constă în faptul că acest drept trebuie să fie „concret și efectiv” [*Bellet împotriva Franței*, pct. 38; *Zubac împotriva Croației* (MC), pct. 76-79]. Efectivitatea dreptului de acces impune ca un individ „să beneficieze de o posibilitate clară și concretă de a contesta un act ce constituie o ingerință în drepturile sale”. Orice limitare a dreptului de acces liber la justiție care face ca acest drept să devină inefectiv sau iluzoriu nu poate fi conformă unui „obiectiv legitim”.

Întinderea controlului jurisdicțional al deciziilor Comisiei de evaluare a fost redusă, în mod semnificativ, pînă la punctul în care persoana care contestă este practic privată de dreptul la o cale de atac jurisdicțională. Asta în condițiile în care eventuala hotărîre judecătorească este irevocabilă din start, fără drept de atac, deci fără posibilitate de a fi verificată de o instanță ierarhic superioară (art. 14 alin. (9) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 prevede că decizia completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție este irevocabilă din momentul emiterii).

Articolul 4 din Constituție prevede că: “(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. (2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale”.

În ceea ce privește constituționalitatea unor prevederi din art.8 al Legii nr.26/2022, subliniem că prevederile criticate infra, au servit în calitate de temei juridic pentru argumentarea actului emis (Decizia Comisiei) în privința candidatului. Or, reglementările ce stau la baza actului prezintă elemente de neconstituționalitate, prin prisma argumentelor după cum urmează:

Potrivit art.8 alin. (2) lit. a) „nu a încălcat **grav** regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni **reprobabile**, care ar fi **inexplicabile** din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial;”

Potrivit art.8 alin. (4) lit. b) Se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate financiară dacă: Comisia de evaluare constată că averea dobândită de către candidat **în ultimii 15 ani** corespunde veniturilor declarate.

Potrivit art.8 alin. (5) lit. c) Pentru evaluarea integrității financiare a candidatului, Comisia de evaluare verifică: modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia candidatului **ori a persoanelor specificate la art.2 alin.(2)**, precum și cheltuielile legate de întreținerea acestor bunuri;

Prin urmare, atragem atenția Înaltei Curți asupra sintagmelor „grav, reprobabile și inexplicabile” de la art.8 alin. (2) lit. a), sSintagmei „în ultimii 15 ani” de la art.8 alin. (4) lit. b), și a textului „ori a persoanelor specificate la art.2 alin.(2)” de la art.8 alin. (5) lit. c) din Legea nr.26/2023, dat fiind caracterul contrar articolului 23 din Constituție.

De altfel, Comisia de la Veneția a subliniat riscul potrivit căruia: evaluarea patrimoniului candidaților va viza persoanele apropiate candidatului în sensul Legii 133/2016. Definiția persoanelor apropiate în temeiul legii respective ar trebui examinată pentru a se vedea **dacă este relevantă și esențială în acest scop** și pentru a se vedea dacă gama de persoane ar putea fi acoperită **în mod realist în intervalul de timp restrâns prevăzut**. Aceste persoane apropiate au drept de veto în ceea ce privește cooperarea lor cu evaluarea? În cazul în care răspunsul este afirmativ, aceste persoane **au un rol important** în facilitarea oportunităților legitime ale candidatului. Un membru de familie înstrăinat sau un fost asociat de afaceri ar putea folosi această putere **pentru a zădărnici aspirațiile legitime ale candidatului**. În cazul în care răspunsul la întrebarea anterioară este nu, terțul este pus în dificultate și se intervine în viața privată pentru un scop în care s-ar putea să nu aibă niciun interes. Din aceste motive, lista persoanelor apropiate trebuie să fie restrânsă și esențială.

Literalmente, din prevederile criticate ale art.8 din Legea nr.26/2022 rezultă o serie de însărcinări nefirești pentru un candidat care pledează în fața Comisiei, și anume, candidatul urma să presupună acum 15 ani, că în 2022 va fi creată o Comisie de vetting, și urma să adopte o „etică fiscală” atât de pedantă, încât să arhiveze toate cecurile, facturile și bonurile de plată ale sale și ale persoanelor apropiate? Or, aceste prevederi, criticate în prezenta sesizare nu prezintă altceva decât un exces de zel legislativ, creat de subiecți fără experiență în teoria și practica integrității.

În sensul celor enunțate *supra*, cu referire la neconstituționalitatea textelor de lege contestate, menționăm că incidente sînt și următoarele instrumente internaționale, la care Republica Moldova a aderat:

Articolul 8 din Declarația Universală a drepturilor omului din 10 decembrie 1948 prevede că „Orice persoană are dreptul să se adreseze în mod efectiv instanțelor judiciare competente împotriva actelor care violează drepturile fundamentale ce îi sunt recunoscute prin constituție sau prin lege”.

Articolul 2 par. 2 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice din 16 decembrie 1966 (Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1998, volumul 1, pag.30) prevede că „Statele părți la prezentul Pact se angajează ca, potrivit cu procedura lor constituțională și cu dispozițiile prezentului Pact, să adopte măsurile care să permită luarea unor măsuri legislative sau de alt ordin, menite să traducă în viață drepturile recunoscute în prezentul Pact care nu ar fi încă în vigoare.

3. Statele părți la prezentul Pact se angajează:

a) să garanteze că orice persoană ale cărei drepturi sau libertăți recunoscute în prezentul Pact au fost violate va dispune de o cale de recurs efectivă, chiar atunci cînd încălcarea a fost comisă de persoane acționînd în exercițiul funcțiilor lor oficiale;

b) să garanteze că autoritatea competentă, judiciară, administrativă ori legislativă sau orice altă autoritate competentă potrivit legislației statului, va hotărî asupra drepturilor persoanei care folosește calea de recurs și să dezvolte posibilitățile de recurs jurisdicțional;

c) să garanteze că autoritățile competente vor da urmare oricărui recurs care a fost recunoscut ca justificat”.

Articolul 14 par. 1. din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice din 16 decembrie 1966 (Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1998, volumul 1, pag.30) prevede că: „Toți oamenii sunt egali în fața tribunalelor și curților de justiție. Orice persoană are dreptul ca litigiul în care se află să fie examinat în mod echitabil și public de către un tribunal competent, independent și imparțial, stabilit prin lege, care să decidă asupra contestărilor privind drepturile și obligațiile sale cu caracter civil”.

Complementar, în Avizul Comisiei de la Veneția nr.1069/2021 CDL-AD(2021)046, au fost comunicate solicitantului următoarele raționamente, care de altfel conturează elementele de risc după cum urmează:

- Autoritățile își propun să pună în aplicare un sistem de evaluare al integrității candidaților la aceste funcții înainte de desfășurarea alegerilor,...această filtrare ar face evaluarea extraordinară a membrilor ... să devină inutilă...;

- Odată dobîndit statutul de magistrat, calitățile de integritate și de competență trebuie să prezume pînă la proba contrarie, care poate rezulta doar din evaluarea

disciplinară sau a performanțelor funcționale prin proceduri legal adecvate;

- Crearea unor organisme *ad-hoc* pentru evaluarea integrității judecătorilor și procurorilor se bazează pe ipoteza că sistemul de justiție are deficiențe extrem de grave și că există îndoieli sistemice cu privire la integritatea magistraților. Cu toate acestea, pornind de la această ipoteză, înființarea modelului propus de comisii *ad-hoc* de evaluare a integrității implică, în sine, un dublu risc. Pe de o parte, presupune, chiar dacă este vorba doar de aparențe (care, în acest domeniu foarte sensibil, contează), că sistemul este afectat în general, ceea ce poate fi extraordinar de nedrept pentru multe dintre elementele sale competente și integre, care sunt, în consecință, pătate de o suspiciune generală; pe de altă parte, o astfel de metodă se poate dovedi inefficientă, în ceea ce privește judecătorii și procurorii, pentru a înlătura și elimina îndoiala fatală pe care modelul însuși o creează sau o poate genera.

- [...] orice proces de verificare interferează cu dreptul la viața privată, afectează relația dintre candidat și „persoanele apropiate” ale acestuia și va avea un efect asupra reputației candidatului. Din aceste motive, este un pas esențial ca acest proces preliminar de filtrare să aibă o bază legală, cu criterii înguste și o posibilitate de apel.

- Evaluarea patrimoniului candidaților va viza persoanele apropiate candidatului în sensul Legii 133/2016. Definiția persoanelor apropiate în temeiul legii respective ar trebui examinată pentru a se vedea dacă este relevantă și esențială în acest scop și pentru a se vedea dacă gama de persoane ar putea fi acoperită în mod realist în intervalul de timp restrâns prevăzut. Aceste persoane apropiate au drept de veto în ceea ce privește cooperarea lor cu evaluarea? În cazul în care răspunsul este afirmativ, aceste persoane **au un rol important** în facilitarea oportunităților legitime ale candidatului. Un membru de familie înstrăinat sau un fost asociat de afaceri ar putea folosi această putere **pentru a zădărnici aspirațiile legitime ale candidatului**. În cazul în care răspunsul la întrebarea anterioară este nu, terțul este pus în dificultate și se intervine în viața privată pentru un scop în care s-ar putea să nu aibă niciun interes. Din aceste motive, lista persoanelor apropiate trebuie să fie restrânsă și esențială.

Cu privire la incidența articolului 39 din Constituție, care consacră dreptul cetățenilor Republicii Moldova de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, precum și prin reprezentanții lor.

Deși destul de complexă, noțiunea de treburi publice din art. 39 poate fi totuși definită, cu mențiunea că ea se deosebește într-o oarecare măsură de aceeași noțiune din art. 103 alin. (2) din Constituție. Definim noțiunea în cauză prin prisma activității autorităților publice, în a căror sarcină se află administrarea treburilor de interes general (public), ce nu pot fi administrate de o singură persoană.

Prin urmare, noțiunea de treburi publice se identifică cu cea de treburi (funcții, atribuții, competențe, prerogative etc.) ale autorităților publice, a căror activitate reprezintă ansamblul activităților Parlamentului, Guvernului, Președintelui Republicii Moldova, autorităților administrative publice centrale și locale, precum și a structurilor subordonate acestora, prin care se aduc la îndeplinire legile și se prestează serviciile publice.

În categoria de treburi publice intră și problemele ridicate la nivel de interes public, adică activitățile care satisfac unele necesități sociale. Respectiv, prin dreptul de a participa la administrarea treburilor publice se înțelege dreptul de a ocupa funcții (posturi, ranguri) în autoritățile publice, în cadrul cărora se desfășoară activități de interes general (public).

Or, în speță legiuitorul prin adoptarea normei criticate a restrâns la minim speranța accederii în funcția de membru CSM, complementar, la etapa în care candidații au fost invitați să depună dosarele pentru participare, au fost anunțate reguli clare, care au devenit modelate pe parcursul procesului de selecție.

Cu privire la incidența articolului 54 din Constituție, potrivit căruia, în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

Or, o ingerință în rastrul drepturilor omului urmează a fi justificată de anumite argumente: ingerința corespunde normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, ingerința constituie o măsură necesară într-o societate democratică, ingerința trebuie să fie proporțională scopului urmărit etc., argumente care nu pot fi identificate în raport cu legea examinată.

Potrivit actelor internaționale, restrângerile și derogările sunt admisibile dacă: a) sunt necesare într-o societate democratică și sunt prevăzute expres de lege; b) se impun pentru a proteja securitatea națională, ordinea, sănătatea sau morala publică, drepturile și libertățile celorlalți; c) sunt stabilite exclusiv în vederea favorizării binelui general într-o societate democratică; d) sunt impuse pentru membrii forțelor armate și poliției.

Drepturile și libertățile trebuie exercitate în cadrul unor coordonate juridice, la care se adaugă cele morale, politice, confesionale, filozofice etc. În plus, însuși conceptul de libertate ține de respectarea drepturilor și libertăților individuale, inclusiv a celor care se exercită în grup, și ale altor persoane. Posibilitatea juridică a stabilirii unor limitări răspunde nevoii de a asigura securitatea juridică a drepturilor și libertăților celorlalți, în perspectiva realizării intereselor lor individuale, naționale, de grup, a binelui public

Nu în ultimul rând, norma criticată contravine unui șir de acte fundamentale în materia drepturilor omului: Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul Internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, Pactul

internațional cu privire la drepturile civile și politice, Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Actele enumerate au fost expuse *supra* și prevăd expres condițiile în care este admisă restrângerea drepturilor omului.

În ceea ce privește alte criterii, și anume:

Ingerința corespunde normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional. În acest sens, restricția trebuie să fie compatibilă cu reglementările celor mai importante instrumente universale în domeniul protecției drepturilor omului, cum sunt: Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice și Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Ingerința constituie o măsură necesară într-o societate democratică. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, termenul necesar implică existența unei nevoi sociale imperioase. Întrucât statele au îndatorirea de a garanta respectarea drepturilor și libertăților, acestora li se recunoaște și o anumită marjă de apreciere, fie că este vorba despre legislatorul național, fie de alte organe ale statului, inclusiv de instanțele judecătorești, chemate să interpreteze și să aplice prevederile legislației în vigoare.

Ingerința trebuie să fie proporțională scopului urmărit. Luând în considerație faptul că natura restrângerii este criteriul după care se apreciază proporționalitatea acesteia, este importantă ideea că restrângerea trebuie să se facă în favoarea interesului general, adică să existe circumstanțe în care restrângerea nu ar afecta interesul general, ci i-ar aduce beneficii.

Or, norma criticată nu corespunde acestor trei criterii motiv pentru care afectează prevederile art.54 din Constituție.

Complementar, în Opinia Comisiei de la Veneția nr.1064/2021, Comisia a subliniat că, independența judiciară face parte integrantă din principiile democratice fundamentale ale separației puterilor și statului de drept și este garantată în special prin articolul 6 din Convenția europeană a drepturilor omului (CtEDO), precum și prin articolele 4 și 31 din capitolul VII al Constituției Kosovo. Conform criteriilor internaționale, independența presupune că puterea judecătorească este liberă de orice presiune externă și că nu este supusă unei influențe sau manipulari politice, în special din partea puterii executive. Filtrarea judecătorilor, în special atunci când este efectuată de un organ executiv, poate constitui o astfel de „presiune externă”.

Cu titlu de analogie, în Opinia nr.1058/2021, Comisia de la Veneția a menționat:

„66. [...] Cu toate acestea, din perspectiva statului de drept, încredințarea către CSP a unei puteri practic nelimitate de a defini condițiile materiale în care PG poate fi demis este o abordare extrem de contestabilă. **Astfel de norme trebuie să aibă cel mai înalt nivel posibil de legitimitate.** În paragrafele anterioare, Comisia de la Veneția a argumentat deja că lipsa unei consacrări constituționale poate fi

dăunătoare pentru stabilitatea sistemului de urmărire penală, iar anumite aspecte ar trebui reglementate nu printr-o lege ordinară, ci printr-o lege organică adoptată cu majoritate calificată sau chiar în Constituția însăși. Această abordare se aplică *a fortiori* la esența procesului de evaluare. Poate fi necesar ca anumite norme să rămână flexibile și este perfect acceptabil dacă CSP elaborează norme de fond și de procedură cuprinse în lege. Cu toate acestea, a da SCP-ului o carte albă în elaborarea unor astfel de norme pare a fi excesiv;

67. [...]Cu toate acestea, pentru Comisia de la Veneția, întrebarea rămâne: legea nu explică **ce fel de performanță insuficientă** poate duce la demiterea PG, iar pentru Comisia de la Veneția este foarte dificil să comenteze aceste dispoziții fără a le vedea. Aceste dispoziții sunt în contradicție cu abordarea Comisiei de la Veneția, care a remarcat, într-un raport privind standardele europene în ceea ce privește independența sistemului judiciar, că legea ar trebui să definească în mod clar condițiile de demitere înainte de termen a procurorului. În plus, **există o cerință mai generală de securitate juridică în ceea ce privește previzibilitatea impactului legii.**

68. [...]Într-un aviz privind Turcia, Comisia de la Veneția a observat că „răspunderea disciplinară sau orice altă măsură similară ar trebui să fie previzibilă; un funcționar public **ar trebui să înțeleagă că face ceva incompatibil** cu statutul său, pentru a putea fi sancționat pentru aceasta”. În principiu, indicatorii de performanță nou stabiliți pot fi aplicați doar la performanțele viitoare insuficiente.

70. [...]În concluzie, orice evaluare a performanțelor anterioare [...] nu ar trebui să fie efectuată pe baza noilor indicatori stabiliți și ar trebui să se bazeze doar pe acele criterii de integritate și profesionalism care ar putea fi derivate în mod incontestabil din normele preexistente sau din însăși natura mandatului PG. Este inadmisibilă revocarea PG pentru deficiențe în performanțele sale sau pentru un anumit comportament necorespunzător, în cazul în care acesta nu putea prevedea în mod rezonabil, la momentul respectiv, că ar putea fi revocat din cauza unor astfel de deficiențe sau a unui comportament necorespunzător.

[...] procedura de "evaluare a performanțelor" [...] ar trebui revizuită în mod semnificativ. În special, **legea ar trebui să descrie în mod clar natura și principalii indicatori ai evaluării performanțelor** și să clarifice modul în care aceasta este diferită de răspunderea disciplinară. [...];”

Complementar, în cauza *Ovcharenko and Kolos v. Ukraine*⁶, CtEDO a subliniat că:

„... Curtea se ocupase deja de aspectul „calității legii” al legalității sancțiunilor impuse în Ucraina judecătorilor pentru „încălcarea jurământului” în hotărârea sa în cauza Oleksandr Volkov împotriva Ucrainei și a constatat că dreptul intern aplicabil

⁶[https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22languageisocode%22:\[%22ENG%22\],%22appno%22:\[%227276/15%22,%2233692/15%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22CLIN%22\],%22itemid%22:\[%22002-13959%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22languageisocode%22:[%22ENG%22],%22appno%22:[%227276/15%22,%2233692/15%22],%22documentcollectionid%22:[%22CLIN%22],%22itemid%22:[%22002-13959%22]})

nu a îndeplinit cerințele de previzibilitate și protecție împotriva arbitrarului. De la acea hotărâre, Curtea nu a putut discerne nicio modificare legislativă care ar putea fi considerată **ca a adus o previzibilitate semnificativ mai bună în ceea ce privește chestiunea comportamentului** unui judecător care constituie „încălcarea jurământului” conform legislației ucrainene. Nici Guvernul nu a făcut referire la vreo jurisprudență relevantă în acest sens.

... Întrucât această utilizare a puterii nu a fost preconditionată de nicio evaluare a chestiunii de către o autoritate independentă, controlul judiciar ex post al cazului a avut o importanță crucială în evaluarea globală a compatibilității procedurilor interne cu articolul 6 din Convenție.

A fost esențial pentru instanțele naționale să evalueze dacă reclamanților li s-au oferit suficiente garanții pentru o examinare independentă și imparțială a cazurilor lor și să abordeze toate aspectele de fapt și de drept relevante care au fost decisive pentru soluționarea cauzei. În special, întrebarea dacă demiterea lor a fost compatibilă cu garanțiile constituționale ale independenței judiciare, inclusiv problema imunității funcționale a judecătorilor de la Curtea Constituțională care limitează sfera răspunderii lor juridice pentru rezultatele voturilor lor în calitate de membri ai Curții Constituționale, a avut a cerut un răspuns elaborat. Acesta nu putea fi înlăturat în mod tacit și trebuia examinat în detaliu, dacă controlul judiciar ar fi considerat „suficient” în sensul Convenției. Întrucât acest lucru nu s-a făcut, deciziile de concediere a reclamanților nu au putut fi considerate suficient de motivate.”.

Pentru aceste motive îi solicit Curții să declare neconstituționale:

Prevederile textul „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din art. 14 alin. (8) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022.

Sintagmele „grav, reprobabile și inexplicabile” de la art.8 alin. (2) lit. a); Sintagmei „în ultimii 15 ani” de la art.8 alin. (4) lit. b), și a textului „ori a persoanelor specificate la art.2 alin.(2)” de la art.8 alin. (5) lit. c) din Legea nr.26/2023.

F. Lista documentelor relevante (dacă este cazul)⁷

1. Materialele cauzei de contencios administrativ la cererea reclamantei Buzu Ecaterina contra Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor privind anularea Deciziei nr. 10 din 4 ianuarie 2023 "cu privire la candidatura Ecaterinei BUZU, Candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii," și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului Buzu Ecaterina de către Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, care sînt remise cu prezenta sesizare de către instanța de judecată.

⁷ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va enumera documentele relevante (extrasul cu prevederile normative contestate, alte hotărâri sau decizii ale Curții Constituționale cu un obiect similar, alte hotărâri sau decizii cu obiect similar pronunțate de alte curți constituționale, jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, studii de drept comparat), pe care le va anexa.

G. Declarația și semnătura autorului sesizării⁸

Declar pe propria onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice fapt pentru care semnez.

Petru Balan

⁸ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va declara pe propria sa onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice, semnând la final.

Dosarul nr. 3-7/23
2-23013951-01-3-28012023

ÎNCHEIERE

10 februarie 2023

mun. Chișinău

Completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Vladimir Timofti
Svetlana Filincova
Ala Cobăneanu

cu participarea grefierului

Natalia Arapu

examinând în ședință publică cererea reprezentantului reclamantei Ecaterina Buzu, avocatul Petru Balan cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate în cauza de contencios administrativ, la cererea de contestare depusă de Ecaterina Buzu împotriva Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor cu privire la anularea deciziei și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatei

constată :

La 28 ianuarie 2023, Ecaterina Buzu a depus cerere de contestare împotriva Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor cu privire la anularea deciziei și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatei.

În ședința de judecată din 10 februarie 2023, reprezentantul reclamantei Ecaterina Buzu, avocatul Petru Balan a depus o cerere, prin care a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate: 1) a sintagmelor „grav, reprobabile și inexplicabile” de la art. 8 alin. (2) lit. a) precum și sintagma „în ultimii 15 ani” de la art. 8 alin. (4) lit. b) și textul „ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2)” de la art. 8 alin. (5) lit. c) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor și 2) a sintagmei „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din art. 14 alin. (8) lit. b) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale

judecătorilor și procurorilor.

În ședința de judecată reclamanta Ecaterina Buzu și reprezentantul reclamantei, avocatul Petru Balan au susținut pe deplin și au solicitat admiterea cererii cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Reprezentanții pârâtei Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, avocații Roger Gladei și Irina Sugoneaco, în ședința de judecată au solicitat respingerea cererii cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Examinând cererea depusă de reprezentantul reclamantei Ecaterina Buzu, avocatul Petru Balan cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, audiind părțile și participanții la proces, Completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, consideră necesar de a admite parțial cererea, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 195 Cod administrativ, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art.169–171.

În conformitate cu art.12¹ alin. (1) și (2) CPC, în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.

La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;

b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

Totodată, conform §79-80 din hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție, controlul concret de constituționalitate pe cale de excepție constituie singurul instrument prin intermediul căruia cetățeanul are posibilitatea de a acționa pentru a se apăra împotriva legislatorului însuși, în cazul în care, prin lege, drepturile sale constituționale sunt încălcate. Curtea menționează că dreptul de acces al cetățenilor prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un aspect al dreptului la un proces echitabil.

Conform § 82-83 din aceeași hotărâre, Curtea a reținut că judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor

condiții:

- (1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;
- (2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;
- (3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;
- (4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Raportând la caz, prevederile enunțate, Completul de judecată special, constată că condițiile indicate supra, necesare pentru ridicarea excepției de neconstituționalitate a sintagmelor „grav, reprobabile și inexplicabile” de la art. 8 alin. (2) lit. a) precum și sintagma „în ultimii 15 ani” de la art. 8 alin. (4) lit. b) și textul „ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2)” de la art. 8 alin. (5) lit. c) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, nu sunt întrunite în cererea înaintată de reprezentantul reclamantei Ecaterina Buzu, avocatul Petru Balan.

Or, una din condiții care urmează a fi întrunită la înaintarea cererii cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate este să nu existe o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

În acest aspect, Completul de judecată special, atestă că prevederile art. 8 alin. (2) lit. a), alin. (4) lit. b), alin. (5) lit. c) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, au constituit anterior obiectul excepției de neconstituționalitate în Hotărârea Curții Constituționale nr. 9 din 7 aprilie 2022, în vigoare din 7 aprilie 2022, adoptată pe marginea sesizării depuse de deputatul în Parlamentul Republicii Moldova, Vasile Bolea, care a solicitat verificarea constituționalității Legii nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, fără a suferi ulterior careva modificări.

Față de aceste considerente, având în vedere că există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale ce are ca obiect prevederile menționate, Completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor ajunge la concluzia de a respinge cererea reprezentantului reclamantei Ecaterina Buzu, avocatul Petru Balan în partea ridicării excepției de neconstituționalitate a sintagmelor „grav, reprobabile și inexplicabile” de la art. 8 alin. (2) lit. a) precum și sintagma „în ultimii 15 ani” de la art. 8 alin. (4) lit. b) și textul „ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2)” de la art. 8 alin. (5) lit. c) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

În același timp, cu referire la cererea reprezentantului reclamantei Ecaterina Buzu, avocatul Petru Balan în partea ce ține de ridicarea excepției de

neconstituționalitate a sintagmei „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din art. 14 alin. (8) lit. b) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, Completul de judecată special, constată că condițiile indicate supra, necesare pentru ridicarea excepției de neconstituționalitate, sunt întrunite în această parte.

Așadar, după cum se atestă în speță, obiectul excepției și anume sintagma „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din art. 14 alin. (8) lit. b) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, excepția fiind ridicată de către partea în proces, prevederile contestate sunt aplicabile cauzei și nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale pe acest obiect.

Sintagma „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din art. 14 alin. (8) lit. b) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, a fost introdusă prin Legea nr. 354 din 22 decembrie 2022 pentru modificarea Legii nr. 26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, în vigoare din 27 decembrie 2022, respectiv nu a constituit obiect de examinare a controlului constituționalității, prin sesizarea depusă anterior la Curtea Constituțională de deputatul în Parlamentul Republicii Moldova, Vasile Bolea, pe marginea căreia Curtea Constituțională a adoptat Hotărârea nr. 9 din 7 aprilie 2022.

Astfel fiind, cererea de sesizare a Curții Constituționale privind verificarea constituționalității normei contestate de la art. 14 alin. (8) lit. b) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, depusă de către reprezentantul reclamantei Ecaterina Buzu, avocatul Petru Balan, constituie o prerogativă a acestuia, iar prin ignorarea excepției de neconstituționalitate și rezolvarea litigiului fără soluționarea prealabilă a excepției de către instanța de contencios constituțional, judecătorul ordinar ar dobândi prerogative improprie instanței judecătorești.

Din considerentele enunțate, Completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, ajunge la concluzia de a admite parțial cererea depusă de către reprezentantul reclamantei Ecaterina Buzu, avocatul Petru Balan cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, de a ridica excepția de neconstituționalitate a sintagmei „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din art. 14 alin. (8) lit. b) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor. De a remite Curții Constituționale

a Republicii Moldova sesizarea reprezentantului reclamantei Ecaterina Buzu, avocatul Petru Balan, în vederea examinării constituționalității sintagmei „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din art. 14 alin. (8) lit. b) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor. În rest cererea se respinge.

În conformitate cu art. 195, 230 Cod administrativ, 12¹ CPC, Completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor

dispune:

Se admite parțial cererea reprezentantului reclamantei Ecaterina Buzu, avocatul Petru Balan cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Se ridică excepția de neconstituționalitate a sintagmei „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din art. 14 alin. (8) lit. b) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

Se remite Curții Constituționale a Republicii Moldova sesizarea reprezentantului reclamantei Ecaterina Buzu, avocatul Petru Balan, în vederea examinării constituționalității sintagmei „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din art. 14 alin. (8) lit. b) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

În rest cererea se respinge.

Încheierea nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul
Judecătorii

semnătura

Vladimir Timofti

semnătura

Svetlana Filincova

semnătura

Ala Cobăneanu

Copia identică originalului

Ala Cobăneanu

